

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.3.25>

POJĘCIE I TREŚĆ ADMINISTRACYJNO-PRAWNEGO ZABEZPIECZENIA PRAW I WOLNOŚCI CZŁOWIEKA I OBYWATELA W WARUNKACH KONFLIKTÓW ZBROJNYCH NA UKRAINIE

Olena Makhmurova-Dyshliuk

kandydat nauk prawnych, doktorant

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-0969-8797

e-mail: OlenaMakhmurova@ukr.net

Adnotacja. Znaczenie artykułu polega na tym, że osoba, jej życie, zdrowie, honor i godność są uznawane przez państwo ukraińskie za najwyższą wartość. Jednocześnie i w warunkach wojny, konfliktów zbrojnych i stanów wyjątkowych te naturalne cnoty również nie mogą zostać naruszone. Wymienione prawa i wolności są naturalne i nie są negatywne. Ponadto państwo Ukraina jest zobowiązane do zapewnienia praw i wolności swoich obywateli i na okupowanych terytoriach środkami polityczno-dyplomatycznymi i przy pomocy wywiadu wojskowego. Praktycznie można argumentować, że wszyscy obywatele Ukrainy w takim czy innym stopniu, bezpośrednio lub pośrednio dotknięci konfliktem zbrojnym po ataku na naszą ziemię wojsk rosyjsko-terrorystycznych, a rozwiązanie ich problemów w dużym stopniu spoczywa na barkach różnych podmiotów administracji publicznej, które prowadzą swoją działalność na podstawie norm prawa administracyjnego. W artykule sformułowano koncepcję i ujawniono treść, administracyjno-prawne zabezpieczenie praw człowieka w warunkach konfliktu zbrojnego na Ukrainie.

Słowa kluczowe: prawo administracyjne, życie i zdrowie, konflikt zbrojny, treść, normy prawa administracyjnego, pojęcia, napady, prawa człowieka, podmioty administracji publicznej.

THE CONCEPT AND CONTENT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL ENFORCEMENT OF RIGHTS AND FREEDOMS OF MAN AND CITIZEN IN CONDITIONS OF ARMED CONFLICTS IN UKRAINE

Olena Makhmurova-Dyshliuk

Candidate of Law, Postgraduate Student

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-0969-8797

e-mail: OlenaMakhmurova@ukr.net

Abstract. The relevance of the article is that a person's life, health, honor and dignity are recognized by the state of Ukraine as the highest value. At the same time and in conditions of war, armed conflicts and ordinary states, these natural virtues also can not be violated. These rights and freedoms are natural and not negative. Moreover, the state of Ukraine is obliged to ensure the rights and freedoms of its citizens in the occupied territories by political and diplomatic means and with the help of military intelligence. Practically it can be argued that all citizens of Ukraine to some extent, directly or indirectly are affected by the armed conflict after the attack on our land by Russian terrorist forces, and solving their problems largely falls on the shoulders of various public administration entities that carry out their activity on the basis of norms of administrative law. The article forms the concept and reveals the content, administrative and legal support of human rights in the context of the armed conflict in Ukraine.

Key words: administrative and legal support, armed conflict, concept, content, encroachment, human rights, life and health, norms of administrative law, subjects of public administration.

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ

Олена Махмурова-Дишлюк

кандидат юридичних наук, докторант

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-0969-8797

e-mail: OlenaMakhmurova@ukr.net

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що людина її життя, здоров'я, честь і гідність визнаються державою Україною найвищою цінністю. При цьому й в умовах війни, збройних конфліктів і надзвичайних станів ці природні чесноти також не можуть порушуватися. Названі права і свободи є природними й невід'ємними. Біль-

ше того, держава Україна зобов'язана забезпечувати права і свободи своїх громадян і на окупованих територіях політико-дипломатичними засобами та за допомогою військової розвідки. Практично можна стверджувати, що всі громадяни України тією чи іншою мірою прямо чи опосередковано є постраждалими від збройного конфлікту після нападу на нашу землю російських терористичних військ, а вирішення їхніх проблем великою мірою лягає на плечі різноманітних суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють свою діяльність на основі норм адміністративного права. У статті сформовано поняття й розкрито зміст, адміністративно-правове забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, життя і здоров'я, збройний конфлікт, зміст, норми адміністративного права, поняття, посягання, права людини, суб'єкти публічного адміністрування.

Вступ. Людина її життя, здоров'я, честь і гідність визнаються державою Україною найвищою цінністю. При цьому й в умовах війни, збройних конфліктів і надзвичайних станів ці природні чесноти також не можуть порушуватися. Названі права і свободи є природними й невід'ємними. Більше того, держава Україна зобов'язана забезпечувати права і свободи своїх громадян і на окупованих територіях політико-дипломатичними засобами та за допомогою військової розвідки.

В умовах російсько-терористичної агресії, що розпочалася на початку 2014 р., проблема забезпечення прав людини в умовах збройних конфліктів стала однією з найбільш актуальних для держави та українського громадянського суспільства. Вирішення більшості цих викликів здійснюється на основі норм адміністративного права, зовнішнім вираженням яких є джерела адміністративного права, які постійно перебувають у стані розвитку й удосконалення.

Проте, незважаючи на значні зусилля української влади щодо досягнення миру на лінії розмежування з ОРДЛО, на ній продовжують гинути й отримувати поранення наші воїни. Значна кількість героїв, які повернули із зони АТО та ООС, отримали поранення та потребують фізичної реабілітації, а ще більша психологічної. Негативно також впливають збройні конфлікти на сім'ї військовослужбовців, які знаходяться в зоні бойових дій, і тих із них, які складно адаптуються до мирного життя.

Практично можна стверджувати, що всі громадяни України тією чи іншою мірою прямо чи опосередковано є постраждалими від збройного конфлікту після нападу на нашу землю російських терористичних військ, а вирішення їхніх проблем великою мірою лягає на плечі різноманітних суб'єктів публічної адміністрації, які здійснюють свою діяльність на основі норм адміністративного права.

До проблеми адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні звертали наукові погляди вітчизняні вчені: С. Бескоровайний, Я. Букреєв, А. Вишневський, В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, Ю. Лісова, С. Марущенко, О. Правоторова, Ю. Радковець, С. Руденко, С. Сірий, Г. Христова на ін. Проте вони розглянуту нами проблематику безпосередньо не аналізували, а зосереджували наукові пошуки на більш загальних, спеціальних чи суміжних викликах.

Основна частина. На думку Європарламентарів, Росія веде проти України гібридну війну (Rudenko, 2015). При цьому деякі вчені вважають, що в Україні йде повноцінна Вітчизняна війна між Україною та Росією, у якій український народ веде справедливую визвольну війну, а Російська Федерація – несправедливу, захватницьку (Halunko, 2015). І хоча за своєю сутністю дійсно наявні всі ознаки війни, однак у силу того, що Україна на відкриту агресію Росії не об'явила їй війну, більш правильно з погляду міжнародного права буде говорити про «збройний конфлікт» між Україною та російсько-терористичними військами, які повністю зорганізуються, озброюються, забезпечуються, навчаються та управляються Російською Федерацією.

Ознаками гібридної війни є таке: 1) гібридну війну не оголошують: це дає змогу країні-агресору маніпулювати міжнародною думкою, а країні, на яку здійснюється агресія, неможливо адекватно реагувати на загрозу, бо юридичної підстави нібито нема (не оголошено військового стану); 2) гібридна війна планується під стратегію інформаційної війни, за якою здійснюється побудова такої зомбі-реальності, за якою противника оголошують «нелюдом», «фашистом», приреченим на знищення; 3) метою гібридної війни є не тільки завоювання як таке, скільки створення хаосу, безперервного конфлікту, постійне генерування провокацій, умов, непридатних для життя, руйнування інфраструктури; 4) використовуються постановочні воєнні дії, виконувані акторами, призначені для зйомок картинок для показу в зомбі – ЗМІ; 5) суть гібридної війни – ідентоцид – знищення національно-державної громадянської ідентичності країни – суперника. За словами генерал-майора Франка ван Капшена, який працював радником з безпеки при ООН і НАТО, держава, яка веде гібридну війну, укладає оборудку з недержавними виконавцями – бойовиками, групами місцевого населення, організаціями, зв'язок із якими формально повністю заперечується. Ці виконавці можуть робити такі речі, які сама держава робити не може, тому що будь-яка держава зобов'язана дотримуватися Женевської та Гаазької конвенцій про закони сухопутної війни, домовленості з іншими країнами (Radkovets, 2014; Kostina, 2016).

Іншими словами, в умовах сьогодення між Україною і Росією йде гібридна війна, агресором у якій є правлячий режим Російської Федерації, складником якої є збройний конфлікт в окремих районах Донецької та Луганської областей між Україною та російськими терористичними військами.

Відповідно до роз'яснення Міністерства оборони України, збройний конфлікт має місце щоразу, коли держава вдається до застосування сили або коли відбувається тривалий збройний конфлікт між урядовими силами й організованими збройними групами або між такими групами всередині однієї держави. На погляд науковців зазначеного Міністерства, саме таке визначення «збройного конфлікту» дав Міжнародний кримінальний трибунал щодо колишньої Югославії у справі Душко Тадіча, уважається сьогодні хрестоматійним.

Відповідно до Женевських конвенцій, розрізняють два види збройних конфліктів: міжнародний (включаючи оголошену війну); неміжнародний (внутрішній). Основна відмінність між двома видами конфліктів у тому, що сторонами міжнародного збройного конфлікту завжди є держави. У Воєнній доктрині України, що затверджена Указом Президента України 24 вересня 2015 р., визначено збройний конфлікт як збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт) (Kostina, 2016).

Згідно з нормативно-правовим актом Міністерство оборони, який затверджений у Міністерстві юстиції України, міжнародний збройний конфлікт – це будь-яке зіткнення між двома або більше державами із застосуванням збройних сил; неміжнародний (внутрішній) збройний конфлікт (збройний конфлікт неміжнародного характеру) – тривалі та інтенсивні збройні зіткнення на території держави між урядовими збройними силами й організованими збройними формуваннями або між організованими збройними формуваннями (Instruction on the procedure for implementing the norms of international humanitarian law in the Armed Forces of Ukraine, 2017).

До неміжнародного (внутрішнього) збройного конфлікту належать такі ситуації, коли в межах території однієї держави починаються чітко визначені воєнні зіткнення між збройними силами й іншими організованими збройними формуваннями або між організованими збройними формуваннями; організовані збройні формування здійснюють контроль над частиною території держави, який дає їм можливість вести безперервні та узгоджені воєнні дії. До неміжнародних (внутрішніх) збройних конфліктів не належать випадки порушення громадського порядку та ситуації внутрішньої напруженості (наприклад, масові заворушення, терористичні акти, окремі акти насильства тощо) (Instruction on the procedure for implementing the norms of international humanitarian law in the Armed Forces of Ukraine, 2017).

На думку С. Сірого, у широкому розумінні збройний конфлікт – це вид воєнного конфлікту між державами, який полягає в односторонньому або взаємному прояві агресивних сил через використання озброєння чи бойової техніки тощо. Збройний конфлікт характеризується високим залученням до нього й уразливістю місцевого населення; застосуванням нерегулярних збройних формувань; широким використанням диверсійних і терористичних методів; складністю морально-психологічної обстановки, у якій діють війська; змушенням відволіканням значних сил і засобів на забезпечення безпеки маршрутів пересування, районів і місць розташування військ (сил); небезпекою трансформації в локальну (міжнародний збройний конфлікт) або громадянську (внутрішній збройний конфлікт) війну (Siryū, 2006). Його доповнює С. Бескоровайний, що для розвитку завдань у внутрішньому збройному конфлікті можуть створюватися об'єднані (різномірні) угруповання військ (сил) та органи управління ними. У разі збройного конфлікту метою застосування воєнної сили є досягнення згоди між сторонами конфлікту про відмову від вимог, що порушують конституційний лад і територіальну цілісність держави (Beskorovaynyū, 2014).

Отже, на наш погляд, в Україні в окремих районах Донецької та Луганської областей іде міжнародний військовий конфлікт як складник гібридної війни між правлячим режимом Російської Федерації й Західним світом, де Україна знаходиться на передньому фронті збройного опору російським терористичним військам.

Згідно зі словником української мови, слово «забезпечувати» повністю пов'язане з дією, зовнішнім виявом якої є низка дієслів, а саме: 1) постачаючи щось у достатній кількості, задовольняти кого-, що-небудь у якихось потребах; 2) надавати кому-небудь достатні матеріальні засоби до існування; 3) створювати надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; 4) захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки (Bilodid, 1972). Коли такі дії здійснюють суб'єктами публічної адміністрації на основі норм адміністративного права, то ми можемо говорити про адміністративно-правове забезпечення якогось суспільного явища.

Згідно зі спеціальним законом про забезпечення прав і свобод громадян на тимчасово окупованій території України, слово «забезпечення» вживається в контексті дотримання права громадян, які проживають на тимчасово окупованій території, на отримання документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус. Зокрема, визначено, що оформлення документів, які підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів, у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України (On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine, 2014).

Далі в дослідженні проаналізуємо, чиї права, свободи й інтереси постраждали від збройного конфлікту в Україні:

- по-перше, патріотів України, які відкрито виступили проти «Руського миру» на початку 2014 р. в Донецькій і Луганській областях і вбиті російськими терористами (Sysak et al., 2019);

- по-друге, громадян України, які добровільно взяли в руки зброю і пішли захищати свою Землю від загарбників (Shovkun et al., 2018), а також громадян інших держав, які добровільно зі зброєю почали захищати Україну (Kostiuk, 2016);

- по-третє, громадян України, які добровільно пішли звільняти від російських терористичних військ українські землі в складі добробатів (Sukhorukova, 2017);

- по-четверте, професійних військовослужбовців Збройних Сил України, Національної гвардії України, Національної поліції України, СБУ, Прикордонних військ України, які добровільно чи в силу службового обов'язку звільняли від російських терористичних військ українські села, селища й міста і стримують російських найманців сьогодні на лінії розмежування з ОРДЛО;

- по-п'яте, громадян України, які не захотіли жити під гнітом окупантів і стали внутрішніми переселенцями;

- по-шосте, громадян України, які не захотіли жити під гнітом окупантів і виїхали в інші держави;

- по-сьоме, громадян України, які залишилися на окупованих територіях і страждають від гніту окупантів;

- по-восьме, волонтерів, які допомагають воїнам і громадянам України, які постраждали від російсько-терористичної агресії;

- по-дев'яте, громадян України, які ув'язненні російськими терористичними угрупованнями чи в місцях ув'язнення волі Російської Федерації;

- по-десяте, сімей загиблих і поранених воїнів та інших осіб, постраждалих від російської терористичної агресії;

- по-одинадцять, осіб із числа найманців російських терористичних військ, які потрапили в полон.

Наступне, на що треба звернути увагу читачів, – це те, які права, свободи й інтереси має захищати публічна адміністрація в умовах збройних конфліктів. На це питання треба дати відповідь, які посадові особи та публічні органи мають забезпечувати всі права, свободи й інтереси, визначені для громадян України в Конституції України, які, у свою чергу, базуються на кращих візрях теорії природного права. Передусім це право на життя, здоров'я, честь і гідне життя.

Захист цих чеснот здійснюється не в якійсь безособовій формі, а конкретними посадовими особами й органами суб'єктів публічної адміністрації. Сьогодні в умовах збройного конфлікту захист прав, свобод та інтересів здійснюється практично всіма суб'єктами публічної адміністрації: органами виконавчої влади (вищі, центральні та місцеві), органами місцевого самоврядування – радами всіх рівнів і їх виконавчими комітетами, волонтерами й іншими суб'єктами громадянського суспільства.

Україна є правова й демократична держава, у якій посадові особи органів виконавчої влади та місцевого самоврядування можуть діяти виключно в спосіб і порядок, визначені Конституцією та законами України, більша частина з них в аналізованій нами сфері є зовнішнім вираженням норм адміністративного права. Ці джерела адміністративного права зведені в певну ієрархічну систему: нормативно-правові акти високого рівня – закони та підзаконні нормативно-правові акти – постанови Кабінету Міністрів України, укази Президента України, накази центральних органів виконавчої влади, розпорядження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Наприклад, згідно із Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII, держава Україна взяла на себе обов'язок уживати всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту й дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні (On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons, 2014).

Будь-яке дослідження в системі романо-германської правової сім'ї, у тому числі й наше, базується на певних основоположних засадах – принципах. Згідно з теорією адміністративного права, принципи адміністративного права – це найбільш загальні та стабільні вимоги, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави (Halunko et al., 2020: 45). Відповідно, ми вважаємо, що спеціальні принципи адміністративної діяльності є невід'ємним складником змісту адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні.

Діючи на основі Конституції та законів України, суб'єкти публічної адміністрації використовують увесь арсенал інструментів публічного адміністрування в широкому його розумінні, а саме: 1) форми публічного адміністрування: видання нормативно-правових актів; видання індивідуальних адміністративних актів; укладення адміністративних договорів; учинення інших юридично значущих дій; здійснення матеріально-технічних операцій; 2) план як інструмент публічного адміністрування; 3) фактичну дію як інструмент публічного адміністрування; 4) методи публічного адміністрування: методи заохочення; методи переконання; методи адміністративного примусу: а) адміністративно-запобіжні заходи; б) заходи адміністративного припинення; в) адміністративні стягнення; 5) адміністративно-правові режими; 6) контроль (нагляд); 7) електронне врядування (Halunko et al., 2020: 213–214). Наприклад, у 2019 р. Кабінет Міністрів України виділив 554 млн. грн. на купівлю близько 500 квартир для учасників АТО (The Cabinet of Ministers has allocated 554 million UAH ..., 2019).

Усе вищенаведене дає можливість сформулювати такі узагальнення щодо змісту адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні:

- первинним елементом змісту адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні є основоположні засади теорії природного права, міжнародного права та Конституції України щодо визнання невід'ємних природних прав і свобод людини та громадянина найвищими цінностями, передусім це права на життя, здоров'я, честь і гідне життя, які має держави Україна забезпечувати завжди, у тому числі в умовах військових конфліктів;

- в умовах сьогодення в окремих районах Донецької та Луганської областей іде міжнародний військовий конфлікт як складник гібридної війни між правлячим режимом Російської Федерації та Західним світом, де Україна знаходиться на передньому фронті збройного опору російським терористичним військам;

- для зручності вироблення теорії та практичних рекомендацій щодо ефективного адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні за юридичною природою здійснена класифікація суб'єктів адміністративного права, які потребують захисту в аналізованій сфері;

- аналізована проблема настільки складна й актуальна, що в її вирішенні беруть участь практично всі суб'єкти публічної адміністрації, які функціонують в Україні;

- спеціальні принципи адміністративної діяльності є невід'ємним складником змісту адміністративно-правового забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні;

- суб'єкти публічної адміністрації, які здійснюють захист прав людини та громадянина в умовах збройних конфліктів в Україні, діють на основі реалізації норм адміністративного права, зовнішнім вираженням яких є Конституція, закони України та підзаконні нормативно-правові акти;

- суб'єкти публічної адміністрації використовують увесь арсенал інструментів публічного адміністрування в широкому розумінні теорії адміністративного права.

Висновки. Отже, адміністративно-правове забезпечення прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні – це адміністративна діяльність суб'єктів публічного адміністрування з метою створення надійних умов щодо недопущення посягань на життя і здоров'я громадян України, забезпечення інших прав, свобод та інтересів осіб, постраждалих унаслідок збройного конфлікту, шляхом відновлення порушених чеснот, постачання та надання необхідних матеріальних засобів, захисту від усіх видів небезпеки на основі основоположних принципів світової спільноти й Конституції України за допомогою певних публічних інструментів.

Список використаних джерел:

1. АБВ. Збройний конфлікт в термінах (Путівник для України) / Д. Дуцик, В. Черниш, В. Вороніна, Н. Рюче, І. Мороз, О. Паперняк, І. Калупаха. Київ : Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб, 2019. 90 с.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. 3-є видання. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
3. Бескоровайний С. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 217–227.
4. Білодід І. Словник української мови : в 11 томах. Том 3. 1972. С. 18.
5. Галуцько В. Вітчизняна війна українського народу 2014–2015 рр. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2015. Вип. 2. С. 3–10.
6. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України, затверджена Наказом Міністерство оборони України від 23 березня 2017 р. *Ліга Закон*. 2019. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE30572.html.
7. Кабмін виділив 554 млн грн на купівлю близько 500 квартир для учасників АТО, воїнів-інтернаціоналістів і учасників Революції гідності. 2019. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/593348.html>.
8. Костіна Н. П'ять ознак «Гібридної війни». 2016. URL: <https://tribuna.pl.ua/news/5-oznak-gibridnoyi-vijni/>.
9. Костюк Б. Яромир Букреев: «Я захищаю землю своїх предків – Україну». 2016. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28111101.html>.
10. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 1. Ст. 1.
11. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 р. № 1207-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892.
12. Радковець Ю. Ознаки технологій «гібридної війни» в агресивних діях Росії проти України. *Наука і оборона*. 2014. № 3. С. 36–42.
13. Руденко Є. Європарламент: Росія веде проти України гібридну війну. BBC. 2015. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/01/150115_european_parliament_russia_ukraine_dk.
14. Сисак І., Прокопенко В. П'яті роковини вбивства Горлівського депутата Володимира Рибак: Ким був Герой України. 2019. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/piati-rokovyny-vbyvstva-horlivskoho-deputata-volodymyra-rybaka-kum-buv-heroi-ukrainy-190705.html>.
15. Сірий С. Сутність поняття «локальна війна» і «воєнний конфлікт» та їх типологія. *Політичний менеджмент*. 2006. № 4. С. 124–134.
16. Сухорукова І. Добробати. Історія подвигу батальйонів, що врятували країну. 2017. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1488551983>.
17. Шовкун Л., Лиховій Д., Кліщук Л. Герой України десантник Андрій Ткачук: Велике значення мало те, що я сам з Донеччини. 2018. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2018/12/29/geroj-ukraini-desantnik-andrij-tkachuk-velike-znachennya-malo-te-shho-ya-sam-z-donechchini/>.

References:

1. Dutsyk D., Chernysh V., Voronina V., Riuche N., Moroz I., Paperniak O., Kalupakha I. (2019). ABV. Zbroyniy konflikt v terminakh (Putivnyk dlia Ukrainy) [ABC. Armed conflict in terms (Guide for Ukraine)]. Kyiv: Ministerstvo z pytan tymchasovo okupovanykh terytorii ta vnutrishno peremishchenykh osib 90 p. [in Ukrainian].

2. Halunko V., Dikhtievskiy P., Kuzmenko O. ta in. (2020). Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs [Administrative law of Ukraine. Full course]: pidruchnyk / Vydannia tretie. Kherson : OLDI-PLIuS. 584 p. [in Ukrainian].
3. Beskorovaynyy S. (2014). Vydy zbroynykh konfliktiv ta ikh pravove rehuliuвання. [Types of armed conflicts and their legal regulation]. *Yurydychna Nauka*. № 3. P. 217–227 [in Ukrainian].
4. Bilodid I. (1972). Slovnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 tomakh. Tom 3. P. 18 [in Ukrainian].
5. Halunko V. (2015). Vitchyzniana viina ukrainskoho narodu 2014–2015 rr. [The Patriotic War of the Ukrainian people in 2014–2015]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. Vyp. 2. P. 3–10 [in Ukrainian].
6. Instruktisiia pro poriadok vykonannya norm mizhnarodnoho humanitarnoho prava u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Instruction on the procedure for implementing the norms of international humanitarian law in the Armed Forces of Ukraine]. Zatverdzheno Nakazom Ministerstvo Oborony Ukrainy vid 23 bereznia 2017 r. [in Ukrainian].
7. Kabmin vydilyv 554 mln hrn na kupivliu blyzko 500 kvartyr dlia uchashnykiv ATO, voiniv-internatsionalistiv i uchashnykiv Revoliutsii hidnosti [The Cabinet of Ministers has allocated 554 million UAH for the purchase of about 500 apartments for members of the ATO, soldiers-internationalists and participants in the Revolution of Dignity]. 2019 [in Ukrainian].
8. Kostina N. (2016). Piat oznak «Hibrydnoi viiny» [Five Signs of Hybrid Warfare] [in Ukrainian].
9. Kostiuk B. (2016). Iaromyr Bukreiev: «Ia zakhyshchaiu zemliu svoikh predkiv – Ukrainu» [Yaromir Bukreev: «I am defending the land of my ancestors – Ukraine»] [in Ukrainian].
10. Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib [On ensuring the rights and freedoms of internally displaced persons]. Zakon Ukrainy vid 20 zhovtnia 2014 r. № 1706-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2015. № 1. St. 1 [in Ukrainian].
11. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy [On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 15 kvitnia 2014 r. № 1207-VII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 2014. № 26. st. 892 [in Ukrainian].
12. Radkovets Yu. (2014). Oznaky tekhnologii «hibrydnoi viiny» v ahresyvnnykh diakh Rosii proty Ukrainy [Signs of «hybrid war» technologies in Russia's aggressive actions against Ukraine]. *Nauka i oborona*. № 3. P. 36–42 [in Ukrainian].
13. Rudenko Ye. (2015). Yevroparlament: Rosiia vede proty Ukrainy hibrydnu viinu. VVS [European Parliament: Russia is waging a hybrid war against Ukraine] [in Ukrainian].
14. Sysak I., Prokopenko V. (2019). Piati rokovyny vbystvva Horlivskoho deputata Volodymyra Rybaka: Kym buv Heroi Ukrainy [The fifth anniversary of the murder of Horlivka deputy Volodymyr Rybak: Who was the Hero of Ukraine] [in Ukrainian].
15. Siryi S. (2006). Sutnist poniattia «lokalna viyna» i «voiennyy konflikt» ta ikh typolohiia [The essence of the concept of «local war» and «military conflict» and their typology]. *Politychnyy menedzhment*. № 4. P. 124–134 [in Ukrainian].
16. Sukhorukova I. (2017). Dobrobaty. Istoriia podvyhu batalioniv, shcho vriatuvaly krainu [Well done. The story of the feat of the battalions that saved the country.] [in Ukrainian].
17. Shovkun L., Lykhovii D., Klishechuk L. (2018). Heroi Ukrainy desantnyk Andrii Tkachuk: Velyke znachennia malo te, shcho ya sam z Donechchyny [Hero of Ukraine paratrooper Andriy Tkachuk: It was very important that I am from Donetsk region] [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.3.26>

GŁÓWNE KIERUNKI ADMINISTRACYJNO-PRAWNEJ REGULACJI DZIAŁALNOŚCI WYŻSZEGO SĄDU ANTYKORUPCYJNEGO

Yaroslav Nikityuk

aspirant Katedry Prawa Policyjnego

Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-8367-8516

e-mail: yv_nikityuk12@ukr.net

Adnotacja. Badane są przesłanki i konieczność wprowadzenia zmian i uzupełnień do Ustawy Ukrainy „O Wyższym Sądzie Antykorupcyjnym”. Analizowana jest treść takich obszarów administracyjno-prawnych regulacji działalności Wyższego Sądu Antykorupcyjnego, jak organizacja działalności, zapewnienie wymiaru sprawiedliwości, walka z korupcją, zapewnienie niezależności, wsparcie kadrowe, zapewnienie informacji, prowadzenie dokumentacji, praca księgowo-rejestracyjna i statystyczna, zapewnienie kontroli dostępu, harmonogram pracy, dyscyplina służbowa, zabezpieczenie finansowe, zasobowe, logistyczne i inne. Określono problemy istniejące w sferze administracyjno-prawnej regulacji działalności Wyższego Sądu Antykorupcyjnego i których rozwiązanie jest warunkiem koniecznym do jego dalszego pomyślnego rozwoju. Stwierdzono, że nieuzasadnione przeciągnięcie procesu administracyjno-prawnego uregulowania problematycznych kwestii, które powstają w procesie funkcjonowania Wyższego Sądu Antykorupcyjnego.